

Ønsk evnen til å forstå,
så mister du lysten
til å dømme.

Nr. 7 - 1983 - 32. årgang
Løssalg kr. 5,-

Formann i krigsinvalidforening med usannferdige forrederibeskyldninger

NRK's DISTRIKTSENDER I NORDLAND BEKLAGER PROGRAMINNSLAG
ETTER KRAV FRA INO

Fra Nord-Norge er det kommet mange reaksjoner til FOLK OG LAND på et program i distriktssenderen i Bodø, der formannen for Lofoten Krigsinvalidforening, Bjarne Lakselvmo, Leksnes, ble intervjuet den 27. juni.

Det ble her fortalt at Lakselvmo hadde vært med i striden om Narvik våren 1940, og på spørsmål fra programleder uttalte han bl.a. at de norske troppene hadde lite og dårlig utstyr, fordi «kommandanten, oberst Sundlo, hadde gjømt unna alt det beste til dem som kom».

Et medlem av Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie, som hørte sendingen, skriver til oss: «I ei slik fråsegn ligg det, etter mitt skjøn, ei klår skuldning mot den avdøde obersten for krigsforræderi. Såvidt eg hugser, var han også tiltalt for dette, men blankt frikjent.

Sundlo var jo i si tid ei god støtte for INO og «Folk og Land» så lenge han levde. Burde ikkje formannen, eller ei annan i INO's «stab», trass i ferien, vende seg til NRK's distriktsskontor i Bodø og tilbakevise denne klårt usannferdige skuldninga mot ein offiser som er død og borte og dermed ute av stand til sjølv å forsvare sitt rykte.

Melding til politiet kunne vel

også kome på tale, så grovt ærekrenkende som dette er.»

Etter å ha mottatt dette brevet, og hørt om intervjuet fra andre mennesker i landsdelen, tok Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie straks forbindelse med NRK i Bodø, og i et brev til den ansvarlige der skrev Instituttet bl.a.:

«Oberst Sundlo ble etter frigjøringen i 1945 frifunnet for ethvert tiltalepunkt i forbindelse med den tyske invasjon i 1940. Uttalelsen i Deres sending inneholder en beskyldning om overtredelse av straffelovens 8. kapittel, Forbrytelser mot statens selvstendighet og sikkerhet, m.a.o. forræderi.

Vi beklager at NRK-gjengir slike uttalelser som er dypt krenkende for oberst Sundlo's eftermæle og familie. I og med at der foreligger rettskraftig dom m.h.t. oberst Sundlo's forhold, er det ikke tvilsomt at uttalelsen rammes av strl. kap. 23, Ærekrenkninger, c.fr. §§ 246, 247 og 252 1. ledd.

Vi håper at distriktsskontoret vil forsøke å rette opp feilen, og at man for fremtiden er noe mer påpasselig når det gjelder saker av denne art.

Fra NRK, Bodø, fikk Instituttet dette brev, datert 18. juli 1983:

«Etter å ha foretatt nødvendige undersøkelser vedr. forholdene i Narvik våren 1940, har vi kommet fram til at det ikke var grunnlag for omtalen av Konrad Sundlo, slik den framkom i vår sending 27.6. 1983.

Vedlagt følger vår beriktigelse, lest opp i vår sending 15/7 kl. 17.00.

Med hilsen
Bjørn Pedersen»

Det utsendte dementi i kringkastingen lød:

«Så skal vi rette opp en feil vi gjorde i et programinnslag i vår sending 27/6 klokka 1700. I et intervju vi hadde i forbindelse med krigsinvalidenes forhold i Lofoten ble det også referert til krigshandlingene i Narvik 9. april 1940. Det ble der sagt at daværende oberst Konrad Sundlo skulle ha gjemt bort det beste utstyret til dem som kom, altså tyskerne.

Dette medfører ikke riktighet. I de undersøkelser som ble gjort etter krigen framkom det ingen kritikk mot Sundlo på dette punkt

Sundlo ble heller ikke dømt for det i rettsoppgjøret etter krigen. NRK-Nordland beklager feilen.»

SLIK SOM I NORGE:

Danske likvidasjoner skal ties ihjel

«DAGENS NYHETER» kan onsdag 27. juni fortelle at Jane Horney, den svenske kvinnen, som ble likvidert av dansk motstandsbevegelse, aldri får fred i sin våte grav.

Nå har den danske professor, Harald Fenger, selv gammel frihetskjemper, kommet frem med tvil om motstandsbevegelsens rett til å dømme Jane Horney til døden.

Han får svar av Frode Jakobsen, prominent medlem av Danmarks frihetsråd under krigen og

dessuten den som ledet jakten på de danskere som gikk «tyskernes ærender».

— Frihetsrådet avsa aldri noen dødsdom over Jane Horney, sier Frode Jakobsen med uvanlig åpenhjertighet. — Likvideringen av henne var en ren krigshandling, og jeg vet ennå ikke om vi innenfor noen domstol hadde kunnet bevise at hun arbeidet for Gestapo.

Jane Horney ble lokket ombord på en dansk båt, og ble skutt utenfor kysten i Øresund.

— Slikt hender i krig, sier Frode Jakobsen, — presis som det sikkert skjedde at vi i kampen skjøt tyskere som faktisk var antinazister.

I dag kjennes navnene på de motstandsmenn som var med på båtturen da Jane Horney ble likvidert. Et par av dem var ikke Guds beste barn og gikk fra frihetskampen direkte over i kriminalitet og svartebørsaffærer. En av dem ble slått ihjel på åpen gate senere, og en annen lever

(Forts. side 5)

Til rettsak mot usannheten

Et utvalg i Porsgrunn, under ledelse av LO-tillitsmann Jan Erik Andersen, har prøvd å kartlegge nynazismen i Norge. Forsøket har falt uheldig ut.

Blant virksomhetene som er kartlagt som nynazistiske finnes mange navn på organisasjoner som aldri har eksistert. Det gjelder bl.a. ODESSA som er et fantasinavn fra seriemagasiner og ulne ukeblad, og det gjelder NORSK FRONTKJEMPERFORBUND som i sin tid ble et «dødfødt barn» av fantasten Ole Darbu, slik hans nye, såkalte NASJONAL SAMLING også ble det.

Langt verre er det at INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE er uthengt som nynazistisk, og kommet med på den listen som fredag 29. juli ble gjort kjent i «Verdens Gang» og i fjernsynets dagsrevy.

Beskyldningen er så grov og sterkt injurierende at vi må gå ut fra at instituttets styre straks fatter vedtak om rettslige forføyninger mot LO-utvalgets medlemmer, mot NRK og mot avisen.

Bidragstyperne krever det faktisk, da de ikke vil la seg høre med, at de støtter en nynazistisk virksomhet.

I denne sak står forøvrig instituttet på fast grunn.

1. Det har i alle år arbeidet utelukkende med norsk okkupasjonshistorie.

2. Det har i alle år vært ivaretatt av medlemmer med bakgrunn fra begge fronter under okkupasjonen.

3. Det har i alle år mottatt oppdrag fra enkeltpersoner, institusjoner og dagsaviser, — som neppe vil gå med på at de søker hjelp av en nynazistisk virksomhet.

Alle som sprer slike usannheter om instituttet, og på den måten søker å skade dets anseelse, må vite at det kan få følger.

(Les også månedens «Pernille»)

S.

Elverumsfullmakten

Av 1. lektor ved Historisk institutt, Universitetet i Oslo,
OLE KRISTIAN GRIMNES

I nr. 5/6-83 har «Folk og Land» bedt meg om å si min mening om den såkalte Elverumsfullmakten. Foranledningen er et innlegg av Kjell Aspaas i «Skoleforum» hvor han hevder at Elverumsfullmakten ikke ble gitt.

Da Stortinget holdt sitt møte på Elverum om kvelden 9. april 1940, satte Hambro fram et forslag om at Stortinget skulle gi Regjeringen en generell fullmakt

En annen side ved vedtaket er hvor langt det rakk. I formen var det generelt: «... varetta rikets interesser... treffe de avgjørelser... som... påkrevd av hensyn til landets sikkerhet og fremtid.» I debatten sa Hambro at det bare betydde at Stortinget bekreftet den adgang til å gi provisoriske anordninger som Regjeringen har når Stortinget ikke er samlet. Det betydde i seg selv en innskrenkende tolkning av fullmakten, for myndigheten til å gi provisoriske anordninger når Stortinget ikke er samlet, er nokså begrenset. Det kan man naturligvis legge vekt på. Selv vil jeg legge vekt på noe annet. Det er tydelig av referatet at Hambro først og fremst tenkte på å stoppe munnen på en av debattantene (Førre) da han sa

(Forts. side 7)

Selv synes jeg at det er rimeligst å si at det ble vedtatt. Jeg vil da legge mindre vekt på det formelle og mer på realiteten. Det var flere vedtak som ble fattet denne dagen på samme

Taushetens løgn

Når pressen eller NRK omtaler siste krigs bombetokter over Norge eller langs vår kyst, så unnlater man selvsagt ikke å nevne at dette gjelder tyske flybomber.

Dersom det imidlertid skulle dreie seg om allierte flys bomber, da blir nasjonalitet ikke nevnt, og folk vil selvsagt (hva også er hensikten) tro, at det dreier seg om tyske bomber. Det er dette som er i den grad lurvet. (Disse fæle tyskerne.)

Nu er det dessverre så, at hva enten det dreier seg om tyske eller alliertes flybomber så dreper disse. Tyske bomber var forferdelige, som også de alliertes. Jeg tenker på bl.a. Bergen, hvor en liten fjordbåt, «Fusa», reiste fra byen ved middagstider, fylt av vanlige husmødre, som hadde være på innkjøp. Den ble nedbombet midtveis av allierte fly. Mange ombord ble drept.

Jeg tenker på den grufulle bombing på Laksevåg, hvor allierte bomber traff skolen i nærheten. En mengde små barn og deres lærere ble begravd under ruinene, man hørte deres skrik.

Bombingen av skolen var ikke tilsiktet, det var en av krigens meningsløse katastrofer. Alle fant dette forståelig. Hadde det derimot vært tyskerne som hadde gjort det, ville det selvsagt vært tilsiktet. Folk ville vite at det ikke var det, men de ville tro det.

Under alle «landeveis»-programmer i NRK forekommer denne taushetens løgn, der folk blir intervjuet om livet på bygda, eller i byen sin.

Sist husker jeg at intervjueren og de intervjuede talte om «St. Svithun»s bombing i 1943. Her ble ikke nevnt at det var allierte fly. Bare «bombet».

Ja, nordmenn er i så mangt så inderlig lurvete.

Nordlending

Forfengelighetens marked

Hvor vi mennesker elsker å stille oss i positur, hvor vi elsker å tilegne oss en aldri så liten honnør, en liten ærgjerrighetens blomst, — gjerne på bekostning av andre.

Alle disse som gjerne vil ha sin del av seiers-kaken i 1945.

«Da jeg satt på Grini» — «Da jeg måtte flykte til Sverige» — «Da jeg lå på skauen».

Under en kirkekonsert for en tid siden, ble der i pausen holdt en andakt ved lærer Aksnes; å hvor disse menneskene er snare til å lure sin ofte ondskapsfulle enfoldighet på oss! Og sannelig fikk han puttet inn et «Da jeg satt på Grini», som straks fikk tilhørerne til å spisse ørene: Aha,

var han en slik kar, han så'kje slik ut, akkurat, men våre helter hadde mange kledebon. Og læreren ranket seg, han fikk inn et grøss av uhygge da han nevnte vakten som så ut som om han ville slå, men han slo ikke.

Læreren hadde nektet underskrift med hundreder av andre, altså en kollektiv nektelse. Dette var all right, derimot ikke at selv en prelat i en pris av Vår Herre får lurt inn en pris av seg selv.

«Da jeg satt på Grini», du verden hvordan en slik lettvent liten setning, nonchalant plassert, kan skaffe en gode stivere mitt i livets skrøpeligheit.

Gamlemor i Rogaland

Heller ikke vi glemmer krigen

Telefon til «Bergen Arbeiderblad» gjengitt den 15. juli:

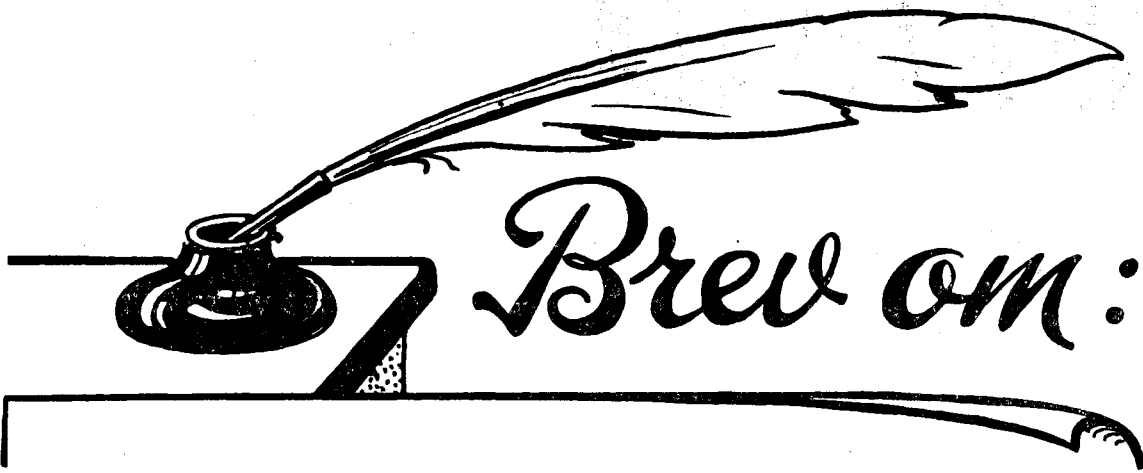
«— Dere har skrevet så mye, og mange har summet om Krebs og krigen og tyskere, men vi er noen som aldri får komme til orde, derfor vil jeg også summe nå, sier en dame.

— Og hvem er vi?

— Det er vi som var barn av nazister. Selv var jeg åtte år da krigen var slutt. Et barn, men tror du ikke de — de norske — klippet håret både av meg og min søster fordi vi hadde en tante som giftet seg med en tysker. En utmerket mann forresten som ble nektet å komme til sin kones begravelse, da min tante døde før hun og barnet fikk reise etter ham til Tyskland.

— Og damen som summet om at krigen aldri må glemmes kan trygt ta det med ro. Min sønn kom hjem fra skolen — 30 år etter at krigen var slutt — og hadde fått slengt i seg at jeg hadde hatt med tyskerne å gjøre under krigen. Jeg, som var et lite barn den gangen.

— Nazistene ble dømt og sonet sin straff. Men det er visst ikke nok. De skal aldri få lov til å bli ferdige med krigen. Og jeg, som ikke vil ha noe med denne Krebs og det han står for å gjøre, og som var et barn under krigen, skal visst heller aldri gå fri. Glemme gjør jeg ikke. Mange nordmenn var ikke et hår bedre enn nazistene når de slapp til, sier damen.

Nasjonalt Folkeparti

Jeg henviser til artiklene om NASJONALT FOLKEPARTI i «FOLK og LAND» nr. 5/6 — og vil gjerne imøtegå den kritikken som blir reist angående den senere tids hendelser, som berettiget — i den grad det angår meg. — Undertegnede så seg i slutten av mai nødsaget å tre ut av partiet, — riktignok ikke som en direkte følge av den senere tids skandaløse utfall, men som følge av dårlig presse-etikk av lokalavisen «Nordlys» — som på en svært lite beundringsverdig måte brukte min nære familie som brekkstang for å fremprovosere bråk!

— Jeg fant det da hensiktsmessig å trekke meg som partimedlem.

— Denne episoden kunne imidlertid vært unngått dersom NF hadde stått i et annet og bedre lys enn hva tilfelle er pr. idag. — Men å bedre partiets posisjon er etter min mening ikke mulig med de negative og destruktive krefter som til dels dominerer nå!

— Jeg finner det høyst merkelig — og beklagelig — at visse krefter innen partiet belaster partiets ry i en slik negativ retning at det blir vanskelig — enn si nesten umulig for alminnelige mennesker å stå frem og jobbe for det partiet og den sak vi tror på!

— Det er virkelig trist! — For la nå det være klart; at langt fra alle av oss er slike bøller som man får inntrykk av gjennom massemediene! — «Nazister» er

vi jo heller ikke! — Vi er alminnelige gjennomsnittsmennesker — som erkjenner oss til en moderne nasjonalpolitisk idé! — Bare det å tilkjenne en patriotisk nasjonal holdning i dagens jante-lov-lenkede Norge er allerede mer enn nok til å pådra seg argus-øyne fra de utad «bedre» i samfunnet. — Derfor er det meg fullstendig uforstående at nasjonal-patriotiske nordmenn kan gå ut og spa opp slike mengder verbal guano i partiets navn som, eks.; (om innvandrerne) — «yngler som rotter» — «vil kaste opp i deres nærvær» — etc. . . .

— Eneste vei ut av uføret jeg kan se, er at flest mulig balanserte og seriøst nasjonalt tenkende mennesker NÅ organiserer seg — og tar over partiet NF — og dermed gjør plassen trangere for de negative krefter. — Dette til alles beste! — Partiet trenger nytt, friskt blod som kan stimulere i positiv retning — forhåpentligvis også for de enkelt-individer som hittil har vist mindre bra tendenser. — En viktig betingelse i en slik omlegging — er at hver enkelt jobber med seg selv — sin egen personlighet! — Dette er forutsetninger for å gjøre NF til et levende parti! — Ellers vil norsk nasjonalisme for fremtiden forbli et stort tabu, — og fremmedkulturene får fritt ta over vårt fedreland! — Det kan vi heller ikke leve med! — Jeg håper på en åndelig gjenfødelse av partiet!

Tromsø, Einar Giæver

HØYRESTØTTE TIL KOMMUNISTENE

I avsnittet «Den skjulte bataljon» kommer Haakon Lie i sin siste bok «Krigstiden 1940—1945» inn på kommunistenes propaganda i okkupasjonstiden. Lie forteller at kommunistene var de ledende på den illegale pressefronten. Lie omtaler også at Høyres generalsekretær Harald Gram, som var ved Stock-

holmslegasjonen, sørget for at kommunistene fikk mer økonomisk støtte enn noen annen del av den illegale pressen. For vår del kan vi bare tilføye at det er ikke første gang HØYRE-FOLK I LEDENDE POSISJONER har opptrådt som det Lenin kalte NYTTIGE IDIOTER FOR KOMMUNISMEN.

Nei til atomvåpen

Vi kan godt følge tåpeligheten når den ikke gjør direkte skade. Det er ikke nødvendig å oppnere i slike tilfeller, særlig når de er sprunget ut av gode forsetter.

Derfor kan jeg med et smil se på at min svigermor undertegner opprop om «Nei til atomvåpen».

Men jeg vil snart fortelle henne at slike underskrifter aldri har klart å stoppe en utvikling til det gode eller onde.

Jeg vil også fortelle henne om Kellogg-pakten, denne internasjonale avtale som fordømmer krig, undertegnet i Paris i 1928 av 15 av våre fremste nasjoner.

12 år etter hadde vi den annen verdenskrig.

Kristen Wilhelmsen, Oslo 1

En ny kraft

Jeg var en av dem som latterliggjorde Oxford-bevegelsens fire absolutte krav. De var meningsløse og over evne.

Fra det øyeblikk jeg lot de fire absolutte krav kritisere meg, fikk kravene både mening og mål. Etterhvert som jeg daglig lot meg konfrontere med kravet om absolutt kjærlighet, oppdaget jeg hvor ukjærlig mitt syn på arbeiderpartiet, NS og bolsjevismen var. Jeg fikk klarere og klarere se i hvilken forferdende grad mine motiver, ord og handlinger var forurenset av selviske interesser. Hvordan frykt for personlig og økonomisk sikkerhet skapte uro og livsangst, kamp og krigslyst. Jeg var hverken en fri mann eller en objektiv dommer. Problemene behersket meg istedetfor omvendt.

Ettersom jeg ble viss sannheten om meg selv, begynte en suksessiv forandring. Jeg lærte å be for dem som forfulgte meg og mitt og ble fylt av kjærlighet til mennesker og partier som var fordums fiender. Guds kraft frigjorde meg.

Jeg er idag fylt med en ny glede, en ny kraft og en aktiv trang til å ta fatt på tidens politiske, økonomiske og moralske problemer med et nytt og friggjort sinn.

Redaksjonen må takke Rolf Fuglesang for hans budskap i forbindelse med 50-års jubileet for Nasjonal Samling. Ja, sannelig må tiden nå være inne for en forsoning mellom «dere» og «oss», og først og fremst må det bli forbudt i skrift og tale å nytte ordet «landssviker» om mennesker som i tro på fedrelandets beste meldte seg inn i Nasjonal Samling.

Den dag denne benevnelse blir slettet, vil bli en gledesdag for mange, — også for

Englandsfarer

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Redaktør: Kåre Haugerud. (Treffes kun etter avtale.)

POSTADRESSE: Boks 924 Sentrum, Oslo 1 - Tlf.: (02) 19 06 71 (Tlf.svarer)

Kontortider: Enerhaugsplassen 4, Oslo:

Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14 og onsdag kl. 18—21.

Abonnement: Pr. år kr. 80,-. I omslag kr. 100,-. Utlandet + kr. 10,-.

Giro: Post 5 16 45 04. Bank 6063.05.01248

Utgiver: A/S Historisk Forlag

Annonser forskuddsbetales med kr. 1,- + m.v.a., pr. spaltem.m.

Minstepris kr. 50,-

Trykk: Viking Boktrykkeri A.s

RØDE KORS SVIKTET

Det skurrer fortsatt i ti tusener nordmenns ører når Norges Røde Kors kringkaster sine appeller om hjelp til sitt humanitære arbeide.

Organisasjonens forræderi mot Røde Kors-søstre som under siste verdenskrig tok Henry Dunants tanker og ideer alvorlig er ikke glemt. Norges Røde Kors har ennå ikke renvasket seg i denne sak, og har aldri gjort rede for hvorfor organisasjonen lot disse barmhjertighetens samaritaner lide i fengsler og fangeleirer etter okkupasjonen.

Heller ikke det gamle ord «en mann er en mann, et ord er et ord» gjelder innen Norges Røde Kors: Fire Røde Kors-søstre reiste i september 1942 fra Fylkessykehuset i Tønsberg til fronten i Finland. Visepresidenten i Norges Røde Kors, overlege Nicolay Paus, sendte som direktør for Vestfold fylkessykehus den 27. august 1942 følgende elskverdige brev til den ene av dem:

«Deres søknad om å få fratre Deres stilling i Tønsberg krets av Norges Røde Kors for å melde Dem til Den Norske Legion, har vi mottatt. Deres søknad er innvilget. De vil, når De kommer tilbake, få anledning til å fortsette Deres utdannelse hos oss.»

Personlig sa Paus, at han beundret hennes mot, han visste hva han snakket om. Han var nemlig selv leder av den norske Røde Kors-avdeling ved den første Finlands-krig, den som Øksnevad anbefalte så inderlig, og som vi alle sammen ga ulltepper og ryggsekker til.

Etter 2 1/2 års slit som frontsøstre, meldte de fire seg atter til tjeneste. Men, svarte herr overlegen, som i mellomtiden hadde avansert til president i Norges Røde Kors, dessverre har nok forholdene endret seg avgjørende. London-regjeringen hadde erklært dem for å være landssvikere, og det kunne jo hverken de eller han vite på forhånd.

Den 10. oktober 1946 sto søster K. for retten i Tønsberg, tiltalt og dømt for Røde Kors-virksomhet. Herr Presidenten var vitne.

«Tyskerjentene»

Storparten av de såkalte «tyskerjenter», som etter okkupasjonen havnet i Øst-Tyskland, har siden over 35 år tilbake hatt et daglig helvete.

De lever i den dypeste fattigdom og mobbes overalt av tyske «medsøstre», som fortsatt mener at de norske jentene stjal mennene fra dem under krigen. De blir også trakassert og forfulgt av kommunistiske myndigheter, på grunn av sine «forbrytelser» fra okkupasjonstiden, da de hadde omgang med fienden.

Verst stilt er enker og fraskilte, som er fullstendig isolert, og som bare ønsker seg hjem til Norge fra sitt fangenskap bak jernteppet.

Men den norske stat overser dem helt, og heller ikke gjør våre humanitære organisasjoner (Røde Kors?) noe for å hjelpe.

I denne forbindelse etterlyser FOLK OG LAND det hjelpefond, som ble opprettet i mellomkrigsårene, som skal komme vanskeligstilte nordmenn i Tyskland til gode. Vi vet at det eksisterer, og at det i dette finnes penger som kan komme disse kvinner til gode.

Eller skal de fortsatt lide? Slik de har gjort siden de for over 35 år siden ble slått, spyttet på og snauklippet av «kjekke» og «modige» hjemmefrontgutter, før de fikk livsvarig forvisning i et kommunistland.

INO-arkivet i god gjenge

STØTT ARBEIDET

— Arbeidet i arkivet er i god gjenge, men meget gjenstår ennå. Oppgaven var langt mere omfattende enn INO's styre først hadde regnet med. Derfor kommer katalogiseringen til å krevne arbeidskraft og økonomiske ressurser også neste år.

Det er INO's styremedlem og utrettelige kontormann Harald Schaanning som sier dette til Folk og Land.

Arbeidet med INO's arkiv ble påbegynt i januar i år, og styret regnet med at det kunne slutføres i løpet av våren.

Arkiveringen — som er årets hovedprosjekt for Instituttet — ble igangsatt etter å ha vært sør-

gerlig forsømt i mange år.

— En stor del av materialet er allerede katalogisert, men mengden av dokumenter oversteg alle forhåndsanslag. En stor del av dette overtok INO fra Forbundet for Sosial Oppreisning og Institutt for Samtidshistorie, men det er også kommet inn betydelige mengder i de senere år, forteller Schaanning.

— Mange medlemmer av INO og FOLK OG LAND-lesere skal ha ros for at de har vært flinke til å sende inn materiale, men vi ønsker at andre følger opp, fortsetter han.

INO's arkiv omfatter i hovedsak stoff om Nasjonal Samling,

okkupasjonen og rettsoppgjøret. Dokumentene fra Forbundet for Sosial Oppreisning gir et godt bilde av det reformarbeide organisasjonen drev i femti- og sekstiårene.

— Arkivet er allerede nu meget nyttig for FOLK OG LANDs redaksjon, og når INO skal besvare henvendelser fra utenforstående forskere. Når det er ferdig, regner vi med at det blir en av de største og mest oversiktlige samlinger i landet. Men her er vi avhengig av støtte fra sympatisører; økonomisk og stoffmessig, avslutter Schaanning.

Instituttet

I lederen i nr. 5/6 blir man plutselig oppmerksom på at nedleggelse av INO blir diskutert. Vi som nå har vært medlemmer i en del år, spør oss selv: Finnes det ikke yngre folk som vil følge den kurs INO har valgt? Og videre: Er dette kanskje en naturlig følge av den relativt upolitiske linje INO har holdt?

Etter min mening burde INO ikke bare drive opplysning om den groteske urett «rettsoppgjøret» representerer. Det er heller ikke nok å presentere supplement til den gjengse okkupasjonshistorie. Selve okkupasjonstiden var en heller ulykkelig tid, som ikke i særlig grad skapte noe bilde av hva NS egentlig sto for. Det er viktigere å skape forståelse for den nasjonale samlingsbevegelses syn på de aktuelle spørsmål i 30-årene.

Men til å gjennomføre noe slikt trengs politisk vilje. Det får man ikke ved hjelp av pessimisme. Ei heller gjennom nøytral historisk forskning. Det siste vil dessuten ikke komme før på lenge fra den andre siden. Det er heller ikke den eventuelt så store medlemsmassen i INO som teller, — men snarere hvert enkelt medlems kvalitet, ferdighet og politiske bevissthet.

Hvilken form for oppreisning venter man seg av Universitetsbiblioteket? Nedleggelse av INO, eller lignende institutt, er i dag utenkelig gjort på grunn av den fortsatte hets. Selv om man kanskje er rede til å møte fienden med forsoning som antydte av R. J. Fuglesang, er man ikke edrferdig med sin misjon.

Historisk dokumentasjon er vel og bra. Det samme gjelder den sterke vilje til å bryte overtrovert med de negative ytterliggående elementer (slike finnes overalt i organisasjonene og det politiske liv). Men det vesent-

ligste mangler: En større politisk bevissthet. Dette kunne på et langt tidligere tidspunkt ha skaffet INO naturlige arvtagere.

Det er ingen situasjon i dagens samfunn som ikke lar seg løse ut fra visjonen fra 1933. Motforestillinger kan glatt tilbakevises. Den nasjonale samlingsstanke lever i beste velgående — til og med blant folk som er vokst opp etter okkupasjonen og uten tilknytning til NS. Hvem ville være mer naturlige arvtagere av INO's bibliotek? Hvis man tross alt har en baktanke med Universitetsbiblioteket, så må dubleringen av litteraturen være tilstrekkelig til dette bruk.

De visjoner fra 1933 som Fuglesang skriver om, er fortsatt, og på nytt, levende i enkeltindivider utover hele landet. Det som gjenstår, — og som før eller siden må komme, er en politisk organisasjonsform av disse. Den nasjonale samlingsbevegelse har aldri vært død. Den fortjener å bli reorganisert.

Dette bør skje i form av en folkebevegelse; — ikke som noe politisk parti. På denne måten kan hvert nasjonalt innstilt menneske yte sitt personlige bidrag til å fremme sin hjertesak gjennom ellers allment anerkjente organisasjoner. Man burde også kunne stemme fra sak til sak som folkevalgte medlemmer av politiske partier. Alle partier har noen standpunkter som Nasjonal Samling hadde kunnet slutte seg til. Realistisk sett ville en slik politisk aktivitet ha større sjanse til å få ting satt ut i livet enn en aktivitet bundet til et isolert parti.

Folk og Land oppfordres her ved til oftere å komme med stoff viet den nasjonale samlingsbevegelses syn i fortid og nåtid.

Vidar

Hvilket parti skal vi stemme på?

Som vanlig foran hvert valg har lesere skrevet til oss, og bedt om tips for stemmegivningen.

Det er ikke vanskelig å gi råd.

Forkast listene fra de partier som i sin tid opphisset massene til forfølgelsen av over 100 000 landsmenn etter okkupasjonen, og som gjorde sitt til at de ble kastet i fangehull og i konsentrasjonsleirer, pint og plaget, og som i Stortinget ivret for dødsdommer og massehenrettelser.

Det blir ikke så mange partier tilbake, når du vet at såvel Arbeiderpartiet, Venstre, (Det liberale folkeparti), Høyre, Kristelig Folkeparti og Norges Kommunistiske parti var blant de verste i menneskejekten.

Selvfølgelig stemmer vi ikke på AKP-ml, og neppe heller på Sosialistisk Venstreparti. Finn ut hvilke partier som står igjen, og stem på det partinavn, — og de listenavn, som best gagnar oss alle.

GODT VALG!

Kondolerer

Avisdøden har innhentet AND-ØYA AVIS på Andenes.

En melding som bedrøver oss, da det var en avis vi alltid hadde et godt forhold til, og som vi i mange år utvekslet abonnement med.

Vår deltagelse i den sorg som utgiver, redaksjon og ikke minst leserkrets må ha over bortgangen av denne sannhetskjærlige, gode avis. Det finnes ikke så mange igjen av dem.

Grunnlag for å finne frem til en forsoning

SIER ROLF JØRGEN FUGLESANG I NRK'S «UKESLUTT»

— ORDET «LANDSSVIKER» BØR NÅ TAS UT AV SPRÅKET.

Det sier tidligere generalsekretær i NS, og kulturminister i Quislings ministerråd, Rolf Jørgen Fuglesang.

Slik lød annonseringen av et programinnslag i UKESLUTT, radioens program 1, lørdag 25. juni kl. 12.30.

Etter svært mange henvendelser fra lesere som gikk glipp av innslaget er det lykkes oss å få fatt i innholdet, som vi gjengir i sin helhet:

«I år er det 50 år siden partiet Nasjonal Samling — NS — ble stiftet. En av dem som sto sentralt alt fra starten i 1933 — Rolf Jørgen Fuglesang — mener nå at tiden må være inne til en nasjonal forsoning. Per Bøhn har møtt Fuglesang, som tar til orde for en forsoning i avisen for gamle NS-folk:

Per Bøhn: «Folk og Land» er en månedsavis som kommer ut i Oslo. «Uavhengig avis» står det i tittelen. Den er klart talerør først og fremst for tidligere medlemmer av Nasjonal Samling. I det siste nummeret av avisen har Rolf Jørgen Fuglesang en artikkel på første side som han har kalt «Refleksjoner omkring de 50 år». Artikkelen slutter slik: «VI er rede til å møtes i forsoning. Er dere?»

Rolf Jørgen Fuglesang ble medlem av partiet da det ble stiftet i 1933 fra første dag av. Han var Nasjonal Samlings generalsekretær, og ble under krigen medlem av Vidkun Quislings ministerråd; først og fremst som kulturminister. I oppgjøret etter krigen ble han dømt til mange års fengsel. Dette oppgjøret er for alle blitt historie, — og er ordet «forsoning» nødvendig i dag, Fuglesang?

Rolf Jørgen Fuglesang: Ja, jeg mener ubetinget at det er nødvendig. Hvis man ser på utviklingen fra 1945, så var jo bedøm-

melsen og vurderingen av Nasjonal Samling og de enkelte NS-folk i sterk grad influert av krigspropagandaens svart-hvitt maling, og dette har hengt igjen gjennom alle år siden. Det ble skapt to fronter, det ble skapt en grense som man ikke nådde over, når det gjaldt spørsmålet NS-folk og samfunnet.

Bøhn: Mener du at det fortsatt er to fronter, eller to parter, idag?

Fuglesang: Ja, jeg mener det er det. Og det er det jeg synes er så galt. Når der nu er gått 50 år, og det er gått en 40 år siden disse begivenhetene fant sted, så synes jeg det er galt at man fremdeles skal møtes i klar konfrontasjon når det gjelder disse spørsmålene. Jeg synes man skulle ha kunnet moderere sine standpunkter, og skulle kunne i løpet av den tiden se mange ting på en noget anderledes måte enn det er skjedd, og det er det jeg tror ville være av så stor betydning å få til. Når det gjelder NS-folk, så er det i grunnen

to punkter som de fleste NS-folk kommer inn på når det er spørsmål om man skal oppnå en utjevning. For det første så er det dette med motiver og hensikter for Nasjonal Samlings standpunkt og handlinger dengang. NS-folk, vi er rede til fullt ut å anerkjenne motiver og hensikter for den annen part, som gikk inn for London og Heimefront. Vi forstår deres kamp, og respekterer og anerkjenner den, men vi ønsker at man på den annen side da også skal respektere og anerkjenne våre motiver og hensikter som aktverdige.

Også er det dette begrepet med «landssvikere» da. Det kan NS-folk ikke forsones seg med.

Bøhn: Du bruker ordet «forsoning». Men betyr ikke det at det ikke stilles betingelser fra noen side?

Fuglesang: Jo, det betyr for såvidt det, — men jeg tror at man her burde møte frem med et visst diskusjonsgrunnlag. Jeg nevnte her to forhold: anerkjennelse av våre motiver som aktverdige, og begrepet «landssvikere» — at det burde man i grunnen fjerne fra ordboken, fra vokabularen. Vel, det er ikke noe krav, men det kan danne grunnlaget for nærmere diskusjon om dette.

Bøhn: Men mener du med dette å si at det er mye bitterhet som skal forsones, idag — 50 år etterpå?

Fuglesang: Ja det er det nok også. Det er klart, det kommer jo av hvordan menneskene er, de er jo så forskjellige på det punkt. Noen er jo bitre inntil kverulans, andre er åpne og forsonligere i hele sin holdning, og tiden har

Forsoning og premisser

Med likelydende tekst kommenterer en rekke aviser Rolf Jørgen Fuglesang's «Refleksjoner omkring de 50 år», som sto i forrige nummer av FOLK OG LAND.

Så vidt vi kan forstå må kommentaret være skrevet av HØYRES Pressebyrå:

Rolf Jørgen Fuglesang, som under krigen var minister i Vidkun Quislings regjering, tar i en artikkel i bladet Folk og Land til orde for at tidligere NS-medlemmer og nordmenn som sto på den andre siden i verdenskonflikten, bør møtes i forsoning. Fuglesang peker på at femti år er gått siden landsmenn kjempet mot landsmenn og at tiden bør være inne til å anerkjenne og respektere de gode hensikter begge parter hadde. Vi er rede til forsoning, er dere? spør Fuglesang.

Det er vanskelig å forstå hva han egentlig er ute etter. Stort sett har rehabiliteringen av NS-medlemmer gått bra og de aller fleste har uten store problemer funnet sin plass i samfunnet. Forsåvidt kan det slås fast at en forsoning på det rent menneskelige plan allerede har funnet sted.

Det problematiske i Fuglesangs utspill ligger i kravet om gjen-sidig anerkjennelse og respekt, «fordi hensikten på begge sider var god». Selv om mange NS-medlemmer subjektivt sett var i god tro, ville det både rettslig og moralsk føre til en total normoppløsning om alle holdninger og handlinger skulle betraktes som like gode.

Når Fuglesang og mange NS-medlemmer med ham fremdeles ikke erkjenner det rettsstridige og helt uakseptable i at lederen for et parti uten representasjon i nasjonalforsamlingen griper makten med fremmede bajonettets hjelp, er en fruktbar meningsfylt samtale umulig. Det gjør ikke saken lettere at trofaste NS-folk, som har sitt organ i Folk og Land, ennå ikke ser den tyske og norske nasjonalsosialismens uhyrlige overgrep mot millioner av mennesker. Fengsling, torturering og nedslaktning i konsentrasjonsleire kan ikke bagatelliseres gjennom alle slags bortforklaringer.

På bakgrunn av alt det forferdelige som skjedde under krigen og som er blitt grundig dokumentert i ettertid, er det ikke lett å forstå Fuglesangs resonnement om at tiden er inne til å anerkjenne og respektere de gode hensikter på begge sider. Tiden er aldri inne til å godta onde og voldelige midler i den politiske kamp og nasjonalsosialismen sto i 30- og 40-årene for en ondskap som ikke lar seg beskrive.

virket, — så der er et absolutt og respektere de gode hensikter grunnlag for å finne frem til en på begge sider». Du underskriver det?

Bøhn: Når jeg nå leser direkte Fuglesang: Ja. Det synes jeg fra artikkelen i «Folk og Land», er det vesentlige. Skjer det, så — du skriver der: «Nå burde vel kommer det andre, tror jeg, av tiden være inne til å anerkjenne seg selv.»

MÅNEDENS
«PERNILLE»:

Med en vond smak i munnen

Jeg vet ikke om en skal le eller gråte. Jeg forsøker å le, men jeg får det ikke til for komikken er for ondsinnet. Men det er mulig at «VG» av mangel på å kunne slå opp et mord på første — siden den 29.7 griper til en annen, gammel og god «bestseller» når «LO MED NAZILISTE» roper på kjøpere i fire sentimeter høye bokstaver på første side.

En Jan Erik Andersen fra Porsgrunn har i spissen for et LO-utvalg kartlagt alle former for nazistisk virksomhet og varsler systematisk kamp mot alle nazisympatisører i Norge.

Derpå blar en over til side 9, der herr Andersen, med et betenkt ansikt bak skjegg, holder rapporten, som er klar til å gå i trykken foran seg. Blikkfang på samme

side er også en Marina Larsen, 16 år, avbildet med sitt debutfoto for «Playboy», som innbringer henne 100 000 dollar. Ut for dette står da LO's «nazi»-liste, listen over tidligere og nåværende organisasjoner som rapporten betegner som fascistiske eller høyreekstre-me.

I denne listen, som spenner over 25 «organisasjoner» fra Norsk Front til Ustasja (de aller fleste navnene har jeg aldri hørt om) finner jeg Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie!

At mennesker som etter siste verdenskrig ble landsvikdømt på grunnlag av lover med tilbakevirkende kraft, og senere har vært registrert i strafferegisteret er be-kjent. Forsåvidt overlever de vel en nyregistrering. Så sent som i

1965, det dreiet seg om en venn av min far, dro aktor i en trafikk-sak (det gjaldt en bot som vedkommende nektet å vedta) fram hans landssvikdom i sitt innlegg. Men kanskje strafferegisteret fra den gang har falmet nå, og så ut-roper da LO seg til stat i staten også på dette område.

At Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie blir slått i hardtkorn med Norsk Front m.m. finner jeg usannsynlig, men hverken LO eller «VG synes å gjøre det.

Hva er det egentlig for et land vi lever i? Nylig var det en jurist rundt de 75, som ble intervjuet i radio i forbindelse med gjeninn-føringen av dødsstraffen i 1945. Han kom da drassende med «Rinnan-banden», som om denne hadde vært en NS-organisasjon!

Det ropes på at ungdommen må få kjennskap til hva som skjedde under krigen, men det riktige ville vel være å betegne det som rop etter desorientering.

Og LO har jo god grunn til å desorientere. Å bygge befestninger for tyskerne var jo helt i orden. Å velge em-ellere til klubbformenn er god skikk i dag. Og for dem har jeg minst like stor forakt som for Norsk Front, ja, jeg er til og med redd ml, og jeg tror med god grunn. Men «gi oss Barabas fri» — var det ikke slik det ble ropt en gang.

Instituttet for Norsk Okkupasjonshistorie har jo allerede blitt angrepet før i år. Den gang gjaldt det forlangende om sensur av dets bibliotek. Nå befinner det seg da også på listen over organisasjoner

som bedriver nynazistisk virksomhet.

Tenk om institusjonen hadde hatt pengesterke makter bak seg som de som utgir «Klassekampen» — for de må være langt sterkere enn f.eks. de som forsøker å redde «Morgenbladet». Da hadde Instituttet for Norsk Okkupasjonshistorie daglig kunnet bringe budskap om at det er alt annet enn «nynazistisk» virksomhet det dreier seg om. Og da ville en ha sett, gjennom kommentarene til hver dags hendelser, at vel er det tanker mot høyre, men uendelig fjernt fra ekstremisme.

I grunnen er det helt forferdende at mangel på penger skal stå hindrende i veien for at sannheten skal komme fram!

Pernille

Hanna Kvanmo høstet sterk applaus

skriver *Rana Blad* 18. mai. Det var nemlig fru Kvanmo som var 17. mai-taler i Mo i Rana. Avisen forteller at «eldre folk vi snakket med kunne ikke huske at noen tidligere 17. mai-taler i Mo har samlet tilnærmedesvis så mange mennesker som årets taler. Rådhusplassen var tettpakket, trappene fylt opp til «bristepunktet» og de som ikke klarte å trenge seg fram til selve plassen fylket seg i store skarer mellom telegrafverkets bygning og samfunnshuset.» Avisen beskriver fru Kvanmo's foredrag som «meget klar og konsentrert tale, som var blottet for dødpunkter».

Når vi tenker på den fantastiske hets som ble satt i gang mot Hanna Kvanmo etter at det ble kjent at hun som ung pike hadde hatt sitt navn på et NS-kartotekkort, kan vi ikke annet enn fylles av beundring, selv om vi så langt fra deler det politiske syn hun i dag forfekter. Vi husker en viss Faremo som endog gjorde forsøk på å få grunnloven endret for at hun kunne bli utestengt fra Stortinget. Merkelig nok gjorde herr Faremo ingen innsigelser mot at to fremtredende AP-medlemmer ble utnevnt til statsråder i Gerhardsens regjering, til tross for at de to hadde stemt for avsettelse av den «kjempende konge og hans regjering som drev sin «fortsettelseskrig» fra London.

SKAM

Herr redaktør!

I Folk og Land nr. 5/6 1983, side 9, har advokat Bjørn Skundberg et innlegg under titelen: SKAM. Det gjaldt behandlingen av de kvinner som under krigen hadde «omgang med tyskere». Disse kvinner fikk pryl, håret ble klippet av mange, og det var på tale å ta barna fra dem. Disse pikene hadde sviktet den nasjonale front, ble det hevdet, i det de hadde innlatt seg med fienden på en skamløs måte. Internerte norske prester diskuterte saken og fant ut at barna måtte bort, i Norge ville de ikke ha noen fremtid.

Forleden dag besøkte jeg Hærmuseet på Akershus Festning i Oslo. I den forbindelse la jeg spesielt merke til en utstillingsmonter med bilde av en norsk soldat sammen med en tysk kvinne. Paret ble iaktatt av en ung tysk krigsinvalid. Teksten ved siden av denne illustrasjon var som følger:

«I 1950 kunne avisene meddele at 42% av siste brigade hadde hatt samleie i Tyskland. Denne spesielle formen for fraternisering fikk følger.

Forekomsten av syfilis var syv ganger hyppigere i Tysklandsbrigaden enn blant jevnaldrende hjemme. Sersjantene var den mest utsatte gruppen.

Noen av soldatene fikk barn med tyske kvinner.

Det tok lang tid før disse kvinner fikk adgang til å søke om bidrag fra Norge.»

Refleksjonene gjør seg selv.

Egil

Front- kjempernes kamerat-treff

Flere enn på mange år møtte frem til årets kamerat-treff, som ble arrangert «et sted i Norge».

Også en tysk gjest, en frontkamerat fra I. btl. «Norge», var kommet den lange vegen fra Syd-Tyskland for å treffe gamle venner fra denne legendariske bataljonen.

Kveldens hovedtaler tok oss med til Ulrichberg i Kärnten hvor det er reist et minnesmerke over de falne fra mange europeiske land. På vegne av oss norske hadde taleren og hans kone, som selv var front søster, lagt ned en krans med norske farver ved tavlen over Norges falne frontkjempere og front søstre.

Talen gjorde dypt inntrykk og vi anser det som en kjær plikt å følge opp ved å sørge for at det hvert år blir lagt ned en krans i norske farver ved vår tavle der.

Korps Steiner- stevnet ble meget vellykket

Omkring 700 deltakere fant frem til årets Korps Steinerstevne i Walsrode 8.—10. mai.

Mange europeiske land var representert, og for de 20 norske gjester var det spesielt hyggelig å treffe 5 svenske kamerater, deriblant enken etter den høyt ansette offiser, Gøsta Pehrsson. (Kompanisjef i Panzeraufklaringsabt. 11, hvor de fleste svensker var samlet i krigens slutt-fase.)

Under det store festmøtet holdt siste sjef for Junkerschule Tölz, Richard Schulze-Kossens, hovedtalen, — en tale til ettertanke om troskap mot oss selv og hverandre, om de europeiske frivillige og den utvikling de ga støtet til i Waffen SS, om omsorg for sannhet og rett og om å se fremover og ikke å mimre over fortiden.

Danske likvidasjoner skal ties ihjel . . .

(Forts. fra side 1)

under påtatt navn i Danmark.

Svensker som etter krigen sylet med Jane Horney-likvidasjonen har ikke kunnet unngå å notere hvilke tvilsomme mennesker det danske frihetsrådet opererte med den gang.

Omstendighetene omkring Jane Horney's død ble i Københavns byrett hemmelighetsstemplet frem til år 2005(!).

Derfor kaller også en talsmann for motstandsbevegelsen Harald Fenger for en «tarvelig professor», som bryter kameratskapets aller helligste lover, når

han nå kritiserer de menn som fikk oppdraget å utrydde Jane Horney.

— Du har glemt oppmodningen til alle impliserte, om å tie med alt de vet om denne sak, sier talsmannen. — Jane Horney-saken skal ties ihjel.

Også i Norge har vi flere saker fra okkupasjonstiden, som har likhetspunkter med danskens mord på Jane Horney.

Det gjelder bl. a. henrettelsen av Elsa Kristoffersen på Nesøybroen.

BØKER SOM BØR LESES

- eks. Heinz Nawratil: **Vetreibungsvechen an Deutschen** kr. 150,-
- » David Irving: **Hitlers Weg zum Krieg** » 130,-
- » Fraenkel/Manvell: **Canaris. Verschwörung und Verrat im 3. Reich** » 90,-
- » Paul Carell: **Unternehmen Barbarossa. Der Marsch nach Russland. Hitlers Ostfeldzug** » 130,-
- » Wilhelm Tiede: **Der Kaukasus und das Öl. Der deutsch/russische Kampf in Kaukasien 1942/43** » 125,-
- » **Wenn alle Brüder schweigen.** Stort billedverk om Waffen-SS » 250,-
- » Peter Strassner: **Europäische Freiwillige. Die 5. SS-Panzerdivision Wiking** » 130,-
- » Hausser: **Soldaten wie andere auch** » 170,-

KUN FÅ IGJEN! Forlaget utsolgt.

- eks. Dr. jur. WERNER BEST: **Den tyske politikk i Danmark.** Den tyske riksullmektiges erindringer. Stort ornat. Hetet kr. 130,-

Ved forskudd er forsendelsen portofri, ellers porto og oppkravsgebyr i tillegg. Bestillingen sendes **A. Norberg, Boks 3044 Elisenberg, Oslo 2. Postgiro nr. 2 34 13 52.**

Navn:

Adresse:

Velkommen til Ulrichberg- stevnet

Norske deltakere er alltid særlig velkommen til Ulrichbergstevnet, som i år finner sted fra fredag 30. september til søndag 2. oktober.

Arrangørene er de overlevende fra siste krig som her manifesterer sin vilje til fred og forsoning over grensene og frontene, idet de minnes de falne.

Det offisielle ved stevnet understrekes av at det østerrikske Bundeswehr alltid assisterer, bl. a. med Klagenfurtgarnisonens musikkorps.

Det er byen Klagenfurt og landet Kärnten som står som beskyttere av disse årlige stevner.

Siste om Jane Horney

Mannen som myrdet Jane Horney på fiskebåten «Tærnen» den 20. januar 1945 er nå kjent. Det var Ib Asbjørn Lyhne, som nå bor i København.

Til «Ekstra-Bladet» forteller han at Jane Horney's siste ord var: «Skyt meg ikke i nakken». Istedenfor skjøt morderen henne i ryggen.

Han ble utpekt til henrettelsen av motstandsbevegelsen, på grunn av sin hårdhet og erfaringer med lignende mord under okkupasjonen av Danmark. «Menneskelig var ikke verd så meget for meg på den tid», sier han idag.

Svenske myndigheter har både i Danmark og i Sverige forsøkt å finne ut ansvaret og skylden for mordet på den svenske statsborger, Jane Horney, men de tidligere såkalte motstandsmenn i Danmark har i det lengste forsøkt å mørkelegge bakgrunnen for dette mord, og andre mord, — og hittil forsøkt å skjule morderens navn.

Slik som i Norge. Etter hvert kommer likevel navnene nå frem.

TYSK JEGER

40 år, statsforstmann, ønsker kontakt med grunneier for å delta i høstens elgjakt.

Henv. Odd Haug, Rødkleivfaret 8, Oslo 3. Tlf. (02) 14 55 22 eller kontor (02) 42 10 29.

Verdifulle råd:

«KRYP IKKE, SMYG IKKE, gå frem gjennom livet med faste skritt og høyreist panne. Vær ikke kujon, ta ikke på deg tidens uniform. Kall ikke det sort som andre kaller sort hvis det i dine øyne er hvitt. Stå fri og uavhengig. Gå rette veien, det er ingen skam å være fattig, men å bli rik ved å oppgi seg selv og sin frihet, det er vanærende.

Vær ærlig og oppriktig. Si hva du tror og lev som du lærer. Hyklere er verre enn svikere. Vanetro er verre enn vantrø.

HA MOT I BRYSTET OG VÆR IKKE FEIG I LIVSKAMPEN. Livet er strid og kamp for alle, det er lidelse og fristelse. Brøyt deg frem gjennom det uten å klage og syte.

Spred lys og glede omkring deg hvor mørkt livet enn synes å være. La dine egne sår bli legedom for andres. Vær aldri motløs. Hodet høyt, bøy aldri nakken, strekk aldri våpen.

Og utrett noe. La ikke ditt liv gli unyttig bort. Prøv å gjøre verden bedre på ett eller annet vis, det behøver ikke å være så meget, ikke så stort, men la det være noe igjen, et spor etter deg.

Større verk kan ikke utføres under solen enn at man gjør en liten krok lysere, lykkeligere, mere solrik, at man prøver å forvandle et mørkt helvete til noe av en lysets himmel her på jord. Det er arbeide og belønning for sjelen.

Vår største velsignelse består i å kunne arbeide, kunne utrette noe. SETT ALL DIN KRAFT I DITT ARBEIDE OG DU SKAL FINNE ALL DEN FRED OG LYKKE SOM DU KAN ØNSKE DEG HER I VERDEN. I arbeidet ligger latteren og gleden og solskinet gjemt.»

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Mandag kl. 17—20, tirsdag kl. 10—14, onsdag kl. 18—21.
Postadr.: POSTBOKS 924 SENTRUM, OSLO 1.
Kontoradr.: ENERHAUGSPlassen 4, OSLO. TLF.: (02) 19 06 71.

En god sommer for «vennegavene»

Vi takker denne gang hjerteligst for 50 bidrag på tilsammen hele kr. 10 469,-.

Det er kommet mange «vennegaver» i sommer, og det vil minst ta et nummer til før vi får takket for dem alle. Vi trenger imidlertid flere.

«Vennegaver» er som kjent bidrag på kr. 50,- eller mer til avisens drift.

«VENNEGAVER»
fra «Folk og Land»s venner.

Takk for følgende bidrag:

G., Hemnesberget 250,—	O., Sunndalsøra 200,—	A., Dalen 120,—	S., Jessheim 100,—	E. B., Oslo 100,—
P., Bleikvasslia 250,—	D., Torvik 100,—	B., Revetal 50,—	G., Lillestrøm 50,—	A. G., Oslo 50,—
T., Steinkjer 120,—	M., Ålesund 660,—	I., Drammen 100,—	L., Lommedalen 300,—	A. R., Oslo 100,—
E., Sparbu 120,—	K., Ålesund 170,—	I., Nore 500,—	P., Nesøya 1 900,—	R. S., Oslo 100,—
J., Stjørdal 50,—	J., Bergen 100,—	H., Åmot 50,—	E., Rygge 120,—	B. B., Oslo 100,—
A., Spondal 920,—	A., Tromøy 200,—	E., Skrautvål 100,—	E., Gressvik 50,—	J. K., Oslo 100,—
N., Vestsmøla 200,—	O., Porsgrunn 120,—	S., Gran 200,—	C., Børgenhaugen 100,—	C. D., Oslo 100,—
		J., Lillehammer 100,—	S., Rakkestad 100,—	J. M., Oslo 50,—
		M., Dovre 150,—	S. G., Oslo 120,—	H. L., Oslo 100,—
		J., Ø. Rendal 100,—	F. M., Oslo 300,—	E., Arvika, Sv. 100,—
		I., Stai 420,—	O. H., Oslo 80,—	T., Dublin, Irl. 125,—
		J., Rena 50,—	A. A. H., Oslo 200,—	A. T., Argentina 624,—

Claus i dag:

Kampen for det rette?

Claus er tilbake i spaltene.

I månedene fremover vil vi finne ham i FOLK OG LAND. Enige eller uenige med vår danske venn:

Hans innslag er alltid forfriskende og gir grunnlag for videre debatt, samtidig som de artikler han leverer oss er garantert vel-skrevne.

Enhver fr i avis vil prise seg lykkelig over å få knyttet til seg Claus i redaksjonen.

Vi er det.

red.

Fjernsynet bragte et interview med den godt 80-årige svenske sociolog og fredsforkjemper Alva Myrdal.

En meget levende dame, der på ingen måte syntes trykket af sine mange år på jorden, men så meget desmere af sit livs erfaringer — og tanker om fremtiden.

Hele mit liv — fortalte hun — har jeg kjempet for de svage imod de sterke. For de fattige mod de rige, for kvindene mod mændene, for barnene mod foreldrene!

En smuk kamp? Nuvel — det er vel som man tager det. Efter min mening ville det være bedre, om man kæmpede for det RETTE imod det FORKERTE. Og man kan vel næppe hævde, at de «sterke» altid og konsekvent har uret, medens de «svage» lige så konsekvent altid har ret — eller kan man?

Det er ikke i sig selv en menneskelig kvalifikation at være stærk eller svag — altafgørende er det, hvad man bruger sin styrke eller svaghed til.

Alva Myrdals filosofi er en håbløs forenkling af tingene — og det er vor dogmatiske accept af den slags synspunkter også.

Vor verden — den vestlige, industrialiserede — er bygget op af de sterke, og rent faktisk har de sterke gavnnet de svage langt mere, end de har skadet dem.

Det er nu engang industrien, handelen og den teknologiske udvikling, der skal skabe den økonomiske basis for velfærd og den sociale sektors aktiviteter — uddannelsessystemet, retssikkerheden, domstole, bygge- og anlægsvirksomhed, ja — den hele samfundsstruktur.

Det er de «sterke og rige»,

som sætter ting igang, skaber arbejdspladser og bringer udenlandsk valuta til landet, og hvis man betragter dem som fjender, er det en formidabel tåbelighed, som bærer straffen i sig.

Det er nemlig ikke de mennesker, der slutter op i køerne ved arbejdsformidlingerne — eller må spænde livremmen ind.

Formanden for det danske socialdemokrati, — den tidligere statsminister Anker Jørgensen — sagde i sin tid, at det ville være ønskværdigt, om de stærke nationer — Tyskland, USA og Japan — ville agere som «lokomotiver» og trække os andre ud af vort håbløse økonomiske dilemma. Et ønske mange mere eller mindre socialistiske økonomer nærer den dag i dag.

Det er imidlertid et ønske, som ville have været ganske overflødig, hvis vi — som tyskerne, amerikanerne og japanerne — havde sat vort forbrug efter vor indtjeningssevne, og hvis vi ikke gennem en totalt forfejlet indenrigspolitik så at sige havde eksporteret vore egne «lokomotiver» — vore dristigste mennesker.

Den verdenskendte opfinder

og idemand Krøyer — f. eks. — der i en årrække har været udenlandsdanser siger til en dansk avis: Egentlig burde Danmark have en eksilregering!

På langt sigt er det rigtigt at støtte de sterke, for netop derved gavner man de svage — hvad man ikke gør ved at støde dem ud i arbejdsløshed og give dem klækkelige understøttelser med penge, man låner i udlandet.

Som deres børn og børnebørn engang skal tilbagebetale med renter og renters rente.

Det er alt andet end socialt, men det er socialistisk og som alt socialistisk gennemført irrationelt.

De myrdalske holdninger bør ikke stå uimodsagte, for de er dødsensfarlige — netop fordi de synes så enkle, letfattede og — overfladisk betragtet — sande og smukke.

Gamle Johann Wolfgang v. Goethe så meget klart, da han i sin tid sagde: Menneskemasserne frygter klogskaben og de intelligente mennesker, men det de burde frygte mere end noget andet er dumheden!

Nutiden er rig på eksempler.

Se, hvorledes så at sige hele verden vender sig imod Syd-Afrika, den sidste civiliserede bastion på det afrikanske kontinent, og kritiserer et samfund, der — set i relation til Afrikas såkaldte frie stater (ikke til vore — naturligvis) har skabt de bedste levevilkår for en i det store og hele stadig helt uciviliseret sort befolkning.

Udviklingen i Afrika over de sidste 10-15 år — diktatur, koncentrationslejre, politiske mord, korrupsion, nepotisme — viser, at kontinentet er på vej tilbage til stenalderen. Trods massive hjælpeaktioner fra den civiliserede verden kan forfaldet ikke standses.

Det er værd at mærke sig, at man ikke hjælper sit medmenneske ved at dele sit brød med ham — men ved at lære ham at tjene sit eget.

Endnu mindre — naturligvis — hjælper de svage ved at give dem våben, så de kan røve det fra de rige, dygtige og driftige mennesker. Og her har vi socialismen i en nøddeskal — medens alle «Alva Myrdal'erne» skaber det moralske rygstød.

Claus

Storfeiring av Richard Wagner

Det musikkhistoriske storverk «Musikkens verden» skriver om Wagner at han var det tyvende århundredes største musikkdramatiske geni. Det er neppe noen tilfeldighet at våre sangerinner av verdensformat Kirsten Flagstad, Aase Nordmo Løberg og nå Ingrid Bjoner, har vunnet berømmelse og ære nettopp ved tolkning av Wagner-operaer.

Det er i år 100 år siden Wagner døde, og verden over har hundreårsdagen vært viet den største oppmerksomhet. Høydepunktet i Vest-Tyskland ble nådd ved en Wagner-oppførelse i Bayreuth med Pierre Boulez som dirigent. I New York er det i år premiere på en stor film om komponistens liv. Det er Richaard Burton som spiller hovedrollen som Wagner. I Sveits blir Wagners ring-syklus sendt i radio i hele 14 timer i et strekk! Men det finnes et unntak: I Israel blir den musikkhistoriske begivenhet forbigått i taushet. Årsak: Adolf Hitler var glad i Wagner-musikk!

Elverums- . . .

(Forts. fra side 1)

dette om provisoriske anordninger.

Det er ikke ellers noe i referatet som tyder på at Hambro eller Stortinget tenkte på annet enn å gi Regjeringen en helt generell fullmakt. Tvertimot peker innleggene ellers i retning av at det var en generell fullmakt man ønsket å gi.

Det er imidlertid grunn til å peke på at Stortinget 9. april ikke hadde i tankene den senere utvikling: at Regjeringen dro til England og fortsatte sin virksomhet der på alliert side. Det Stortinget tenkte på 9. april — det fremgår også tydelig av referatet — var enten (a) at forhandlingene med tyskerne førte til at Stortinget snart ble sammenkalt igjen eller (b) at Regjeringen dro over grensen til Sverige og holdt regjeringens navn oppe der. Hva det siste ville bety for krigføringen er mindre klart. Man kunne ut fra dette hevde at Elverumsfullmakten ikke burde gjelde for situasjoner som var radikalt forskjellige fra de Stortinget tenkte seg 9. april. Jeg synes likevel at det er vanskelig å si at Regjeringen direkte overtrådte fullmakten ved å dra til England og la flyvåpen og marine fortsette sine operasjoner der. Fullmakten var nå engang svært generelt utformet.

Ole Kristian Grimnes

Det var hyggelig av Ole Kristian Grimnes å gi sitt syn. Tør vi håpe at også professor Andenæs vil legge til noen ord i debatten om «Elverumsfullmakten»?

Redaktøren

«Den systematiske historieforskning synkverver almenhetens omdømme.»

Johan Scharffenberg
i «Morgenbladet» 26/5-1950.

For en tid siden ga C.C. en meget positiv omtale av Ole Kristian Grimnes' siste bok «Norge under okkupasjonen». Kanskje nettopp fordi vi ikke er blitt bortskjemt med hverken balanse eller nøkternhet hos de faghistorikere som tidligere har behandlet dette avsnitt i norsk historie, virker fremstillingen hos Grimnes forbausende objektiv. At det er en ganske anderledes historie Grimnes har gitt oss kan det ikke herske tvil om.

Omtalen av «Elverumsfullmakten» som en realitet synes jeg likevel skjønner boken. For dette først og fremst er et statsrettslig spørsmål burde forfatteren ha satt seg inn i hva Norges fremste ekspert i stats- og folkerett, professor Frede Castberg, i sin tid uttalte om «Elverumsfullmakten». I sitt skrift «Historiske stridsspørsmål i Norges politiske historie» skriver Castberg side 57-58: «Nå kan man etter min mening ikke si at Elverumsfullmakten ble vedtatt av Stortinget. Det faktiske forhold er at den beslutning som ble foreslått av Stortingets president, overhodet ikke ble satt under votering. Møtet ble hevet før det var stemt over forslaget.» Dette er helt overensstemmende med det en av møtedeltakerne på Elverum, stortingsmann Ingvald Førre, opplyste i en artikkel i *Andøya Avis* 14/9 1959: «Jeg uttalte, på grunnlag av herr Hambro's siste erklæring, at når regjeringen har sin fullmakt i henhold til Grunnloven, var det intet grunnlag for å vedta en ny fullmakt. Dermed avsluttedes debatten om dette spørsmål. Og noen votering ble ikke foretatt.» Professor Castberg kommer også i sin erindringsbok «Minner» flere steder inn på at det aldri har eksistert noen Elverumsfullmakt. Side 96 skriver Castberg: «Fylkesmann Utheim hevdet bestemt forleden at noen Elverumsfullmakt ikke forelå». Og professoren fortsetter på samme side: «Under en samtale med Arne Ordning den 16. bekreftet han at det ikke var vedtatt noen «Elverumsfullmakt». Ifølge Castberg tok endog forslagsstilleren, Hambro, avstand fra den oppfatning at hans forslag ble vedtatt. Castberg forteller nemlig på side 111 i «Minner»: «Han (Hambro) vil ikke være med på at den fullmakt han foreslo var et utslag av konstitusjonell nødrett og ga regjeringen myndighet utover de vanlige myndighetsgrenser». En annen fremtredende politiker, odelstingspresident i 1940, Neri Valen, som deltok under Elve-

En ny historikergenerasjon har talt

Av John Sand

rumsmøtet, kommer i en artikkel i «Varden» 9/12 1948 inn på «Elverumsfullmakten: «Eg hugsar vel at politikarane var på det reine med at det ikkje vart votert over fullmakt i Elverum og at fullmakta heller ikkje var i konstitusjonelle former». Same oppfatning gir cand. jur. Eivind O. Helle uttrykk for i Dagbladets kronikk 8/4 1960: «Det var ikke mulig for Stortinget gjennom et simpelt vedtak å skaffe regjeringen en konstitusjonell fullmakt den ikke allerede hadde. Den enkle statsrettslige sannhet kan ikke tåkelegges selv om det henvises til de mest patosfylte grunnlovparagrafer».

Grimnes er også på villspor når han side 14 skriver om eksilregjeringen: «Da det ikke var mulig måtte den gjøre dette som krigførende, for nøytral kunne den ikke være hos britene». Norges utenriksminister dengang, Halvdan Koht, måtte vel bedre enn noen ha fullt kjennskap til regjeringens statsrettslige stilling. Og Kohts oppfatning kommer klart til uttrykk bl.a. i *Terje Wolds dagbokopptegnelse for 26/10 1940*: «Koht mener at vi som nøytralt land ikke skal ha noen politisk avtale med noen». (Se her Trygve Lie: «Med England i ildlinjen», side 101. Norges charge d'affaires i Stockholm, den folkerettskyndige Jens Bull, uttalte også, ifølge *Morgenbladet* 26/5 1979, side 6; at Norge anså seg som nøytral i stormaktskonflikten. Samme oppfatning hevdet Stortingets rådgiver i folkerettsspørsmål, h.r.advokat Harald Holthe.

Det Grimnes forteller om at flyverne i juni 1940 ble oppfordret av regjeringen til å dra til England er heller ikke helt korrekt. I major Fredrik Meyers meget omfattende verk «Hærens og marinens flyvåpen 1912-45» heter det om de flyvere som dro til England at de forlot landet på «helt frivillig basis». Major Meyer forteller det helt korrekte, nemlig at general Ruge beordret en rekke flyoffiserer å reise til Finland, hvor det var tanken å få opprettet en norsk flyskole.

Når general Ruge beordret sjefen for flyvåpenet, daværende kaptein Ole Reistad og en rekke andre flyoffiserer å reise til Finland istedetfor til England, når general Ruge beordret generalstabssjefen, oberst Hansson, om å bli hjemme, når Ruge frivillig gikk i tysk krigsfangenskap, når general Fleischer har fortalt at han ikke engang fikk ta med sin adjutant til England, langt mindre noen stab, når Fleischer har skrevet at hans ønske om å få norske offiserer som var internerte i Sverige i 1940 over til England ble avvist av Nygaardsvold-regjeringen, når Trygve Lie i «Leve eller dø» side 254 er-

kjenner at «de militære styrker vi hadde hatt, eksisterte ikke mer», når Trygve Lie om forholdene i England i 1940 kan fortelle «Leve eller dø» (s. 56): «Vi fikk ikke engang anledning til å montere fem Curtis jagerfly som var kjøpt i USA og nettopp ankommet. De måtte returneres utpakket til Canada», når Keilhau-kommisjonen, oppnevnt av eksilregjeringen 12/3 1941, fastslår at noe nytt «felttog» ikke er begynt i England, når Kong Haakon i sin skriftveksel med ambassadør Collier (gjengitt i *Aftenposten* 20/9 1946) uttaler at «mine landsmenn gjorde tjeneste i britiske styrker som frivillige under siste krig», når Nygaardsvold sa (ifølge Trygve Lie: «Med England i ildlinjen» (s. 57) at «opplæringen av norske soldater til Englands forsvar måtte baseres på frivillighet, ingen skulle mot sin vilje tvinges til å slåss for Englands sak, når statsstipendiat i historie, Sverre Hartmann, i «Søkelys på 1940» skriver at «Kapitulasjonsavtalen opphevet den faktiske krigstilstand. Brudd på avtale er «war crime», når en enstemmig protokollkomite (se Innst. O.IX 1949, s. 42) fastslår at det ikke var anledning til å foreta innkalling av militære mannskaper i «fremmed land» og samtidig konstaterer at «Også i USA og Canada var legale hindringer for

tvangsutskrivning, i USA også for frivillig verving», når motstandsmannen major Blindheim skriver i *Dag og Tid* 10/9 1981 «At krigen var slutt og Norge effektivt okkupert i samsvar med folkeretten i og med kapitulasjonsavtalen 10. juni 1941 er udiskutabelt» — Ja, da burde det være på tide at norske universitetslærere kommer til samme kjennelse: At den statlige norske krigføring opphørte i og med den regjeringsbefalte kapitulasjon 10. juni 1940. At ihuga nordmenn, både i øst og vest, deltok som frivillige på henholdsvis tysk og alliert side, har ingen ting med statlig norsk krigføring å gjøre. For som folkerettseksperten Oppenheim anfører i «International Law» 6. utg. s. 168: «Krig er nåtildags en strid — «a contention, a violent struggle» mellom stater.»

Til de som måtte innvende at det ble da vitterlig tatt med norske styrker til England i 1940, er bare å si: Les general Ruges forklaring på at så skjedde: «Regjeringen var en del plaget av grunnlovens bestemmelser om at kongen ikke kan forlate landet uten å kunne sies å være i felten. I den anledning skulle han såvidt mulig ha væpnede styrker med seg.» Generalens uttalelse . . .

Bjerka, John Sand.

Okkupasjonen løste ledighetsproblemen

Den danske «Jyllandsposten» hadde lørdag den 23. april en bred anmeldelse av boken til Ole Kristian Grimnes: «Norge under okkupasjonen». Anmeldelsen er skrevet av professor i statsvitenskap, dr. philos. Ths. Chr. Wylter, som mener det er en fortrinnsfull lærebok, et finslipt verk-tøy i den rette lærers hånd.

«Hva er verd å trekke frem?», spør han, og svarer:

«— Kanskje særlig at så mye eldre innsikt fortsatt finnes gyldig. Bildets forlengst kjente trekk er ikke omkalfatret, bare noe retusjert. Det skjer dels ved fremheving av kartets hvite flekker, spesielt for perioden etter 1942, NS-politikken og atskillige sosiale områder. Dels rødmerks særlige trekk: Wehrmacht får skussmål som en eksemplarisk okkupasjonsarmé, Quislings nederlag tilskrives ikke bare norsk motstand, men også tyske militære og økonomiske interesser, som gikk ham imot, hjemmefronten fremstilles bredt, men nøkternt uheroisk — «noen hundre» gikk under jorden det siste krigsåret. Motstandsfasene avmerkes, fra

den sivile holdningskampen suksessivt over mot mer militante former i krigens slutfase. Politikken stjeler ikke all oppmerksomhet, tidens økonomiske og sosiale forhold får også sitt. Mange tapte på krigen, men det var også noen, som tjente.

Her skaper boken en lenge ønsket balanse. Det underslås selvsagt ikke, at landet ble nedslitt, men heller ikke, at varige verdier ble skapt, og at norsk økonomi klarte påkjenningen forbausende godt. Arbeid på tyske anlegg — nasjonalt forkastelig — hadde økonomisk klart positive sider. Det ligger atskillig tankemessig sprengstoff i erkjennelsen av, at krigstiden løste mellomkrigstidens kroniske selssettingsproblem. Bøndenes gjeld ble sanert, skogs- og landarbeidernes kår radikalt forbedret. Nok et paradoks: massefattigdommen forsvant nettopp i de år, da landet ble forarmet. Men ellers ligger tidens almen sosiale forhold fortsatt i mørke. Den immaterielle taps- og vinningskonto, så full av posteringer, lar seg vanskelig stille opp.»

HØSTMØRKE PÅ VINMONOPOLET

AKP-streiken på Vinmonopolet har fått sine ettervirkninger, med langt mindre salg av de edle varer.

Resultat: store tap for statskassa, og hva verre er: fare for oppsigelser av ansatte.

Er personalet på Vinmonopolet «voksne», må det nå stille seg under kravet om at medlemmene i streikekomiteen er de første, i tilfelle oppsigelse, som må forlate arbeidsplassen, med streikegeneral Høst i spissen.

Det er disse folkene som er årsaken til elendigheten.

LO som bedriftseier

I Danmark er LO-medlemmene betenkte over et forslag fra ledere, om LO-overtakelse av bedrifter i krise.

Selv mener vi forslaget er glimrende, — og det norske LO burde så absolutt ta en titt på det.

Med sin svære kapital kan landsorganisasjonen skape en mønsterbedrift, hvor det aldri forekommer streiker, aldri stilles noen krav om tillegg og hvor arbeiderne hver morgen kommer til arbeidsbenken preget av smil og tiltakslust, slik at de nærmest blir forbannet når klokken ringer «ta kvelden». Tenke seg: Ingen sitdownstreik, ikke noe bedriftsråd, ingen sabotasje, bare fred og hatten av for direktør-formannen. Ingen underskudd og permitteringer, tvertimot.

En slik bedrift ville tjene som prototypen for et virkelig industriland, med ARBEIDSPlasser, ikke streikeplasser.

Det eneste som turde virke forstyrrende var at «Protestindustrien» måtte nedlegges etter å ha utstøtt de siste protestskrik med svart på rødmalt papp.

Men over fabrikkporten ville det stå i gullskrift: HANDLING — IKKE ORD.

Forsvaret er vår beste fredsbevegelse

En abonnent i Sverige sender oss dette utklipp fra «Värmlandstidningen», som vi gjengir uten oversettelse:

«Kyrkan och fredsrelserna missar något väsentligt i sin propaganda för fred och nedrustning. De talar sällan eller aldrig om friheten. Ändå är frihet åt alla människor en förutsättning för fred.

Det sa riksdagsman Göthe Knutson (m) i Örebro där han talade på en veckoslutkonferens hos moderata ungdomsförbundet.

— Det är för att värna vår frihet och vår nations oberoende som vi håller oss med ett starkt försvar. Utan försvaret skulle Sveriges suverenitet gå förlorad och freden hotad.

Göthe Knutson konstaterade: — Försvaret är vår främsta och bästa fredsrelse. Den omfattar hela nationen. Vårt försvar har enbart fredsbevarande oppgifter. Vi utgör inte något hot mot någon nation. Detta måste även kyrkans fredsaktivister inse. — Dessvärre finns det en hot-

bild i de krav som en del så kallade fredsaktivister bär fram. Det är de som plädrar för en svensk nedrustning utan att vilja invänta en nedrustning hos båda stormakterna och hos andra länder.

— Istället behöver vårt försvar förstärkas, framhöll Göthe Knutson och pekade på en rad behov. Gränsskyddet är på sina håll alltför svagt. Vi måste skaffa modern utrustning till samtliga våra förband. Vi måste också stärka försvaret i Övre Norrland med en femte brigad. Därav var våra demokratiska partier tidigare överens.

Göthe Knutson redogjorde för såväl den säkerhetspolitiske situation som för aktuella förslag om kärnvapenfria zoner och nedrustningssträvanden. Glöm bara inte, sa han, att det ligger i Sovjets interesse att det skapas starka fredsrelser i västvärlden som plädrar för nedrustning.

— I Sovjet och dess satelliter är det makthavarna som bestämmer vad fredsaktivisterna får tycka.»

Hvordan gikk det med balterne?

«FRIHETSFAKLAN», riksorganet for Unionspartiet i Sverige, (redaktør Sven Lundehäll) hadde i sitt nr. 3 1983 en kort, men oppsiktsvekkende artikkel av Udo Tolly.

Den forteller om forfatteren P. O. Enqvist som for en del år siden skrev en bok om balterne som like etter krigen ble utlevert til Sovjet fra Sverige.

I følge P. O. Enqvist hadde alle «gått fint» med balterne da de kom «hjem».

Mange år er gått siden utleveringen.

Plutselig en kveld ble en avhoppet KGB-agent intervjuet i TV, — og han kunne fortelle at Enqvist hadde skrevet sin hvitbok om balterne med hjelp fra den sovjetiske etterretningstjenesten.

Dette har forfatteren aldri opplyst det svenske folk noe om.

— Spørsmålet er, spør «Frihetsfacklan», — hva som hendte med disse mennesker, som ble stuet ombord på fartøy i Trelleborg for videretransport til slaveleirer i Sibirien, — eller hvor?

Vi leser daglig om grusomheter som skjer i fjerne land, og er enig om at slikt er forferdelig.

Men hvorfor forsøker man å tie ihjel grusomheter som skjer i nærheten av oss.

— Vi vil ha et svar, skriver «Frihetsfacklan».

Et felles tak

Fortsatt finnes ikke noe lønnsbudsjet i avisen vår, og ingen av våre medarbeidere i redaksjonen og ekspedisjonen har noen form for gasje. Vi finner det nødvendig å opplyse om dette igjen, da det fortsatt er lesere som svever i den villfarelse at vi har lønnet hjelp.

Vår arbeidskraft, — fra redaktør og nedover, er folk som alle har sitt faste yrke utenfor avisen, og det er pensjonister som sløyfer bingo'en og kaffen på eldre-senteret, for heller å gjøre hel-dagsinnsats i FOLK OG LAND.

Alle avisens inntekter, i form av abonnementer og «vennegaver», går derfor uavkortet til trykning og utsendelsen av bladet, — utgiftsposter som idag krever enorme summer.

Avisens medarbeidere tar konsekvensen av sine standpunkter, og ofrer all sin fritid på vår felles sak.

Mange av våre lesere gjør det samme ved å sende oss «Vennegaver».

Andre ved verving av nye abonnenter.

Tenk hvor langt vi ville nå hvis alle tok et løft for avisen vår.

SEPTEMBERTRAGEDIEN UTENFOR WIEN:

Da 7 norske Røde Kors-søstre ble drept

Stella Jakobsen, født 25.9. 1920, fra Aspunsvik

Else Johansen, født 23.12. 1923, fra Kongsberg

Ruth Olsen Lie, født 11.12. 1921, fra Halden

Henny Wiik, født 20.3. 1915, fra Lofoten

Ada Eriksen, født 23.3. 1923, fra Bergen

Målfrid Teigland, født 22.7. 1924, fra Bergen

Else Karsvaagen, (e.l.) fødselsdato/hjemsted ukjent

Uansett krigsavsnitt, — alle soldater har den største respekt for frontøstrene, som var villige til å ofre egne liv for å pleie sårede, og lindre smerter.

Frontøstre ser ingen forskjell på soldatene som bringes inn. Venn eller fiende, — alle behandles likt.

Spesielt stemningsfullt er det der Alle Helgensdag, når østerrikerne besøker sine kjæres graver. Wiens overborgermester leder da kransenedleggelsen på æreskirkegården, og de norske gravene er ikke glemt ved denne høytidelighet.

B. Ø.

Den 10. september 1944 skjedde det noe som vakte avsky. På denne dag ble det skutt direkte mot et Røde Kors-merket lasarett utenfor Wien. Og 16 frivillige Røde Kors-søstre ble drept på stedet.

Av disse var 3 fra Flandern, 2 fra Holland, 2 fra Danmark, 2 Wallonere og 7 fra Norge.

Idag hviler de alle, side om side, på Wien Zentralfriedhofs krigskirkegård.

Forrest i Blokk 6 ligger de, — i rekke 16.

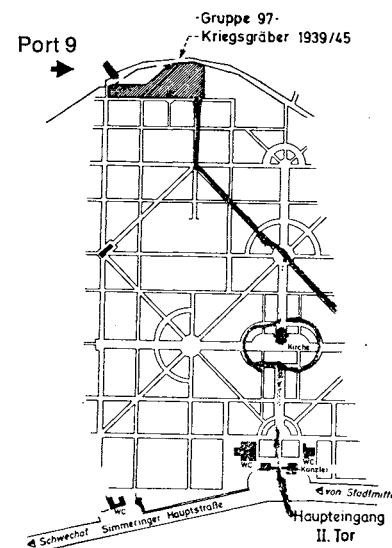
De norske gravene har numrene 146, 148, 149, 150, 153, 154 og 156.

Det er mange besøkende som har lagt igjen tårer og blomsterhilsener der, og vi ærer prektige Walter Vilim som omsorgsfullt holder gravene istand. Selv sier han at de norske gravene har han ikke så mye strev med, da det hvert år kommer både flamer og nordmenn som tar et ekstra tak.

Og han legger til: «— Disse gravene fortjener å bli dekket med blomster, de rommer jo helter fra Røde Kors».

Kanskje skal Du til Østerrike? Legg da turen om Wien, og besøk gravstedene til våre norske frontøstre.

HVORDAN FINNER DU FREM
TIL GRAVSTEDET?

Letteste vei er med bil til kirkegårdens port 9. Rett innenfor ligger krigskirkegården.

Du kan også ta trikk fra Wiens sentrum til port 2. Herfra er det ca. 15 minutter å gå til krigsgravene.

Wienerne er fulle av respekt for de frivilliges innsats under siste verdenskrig, og vil gi deg all mulig hjelp.